

Πρὸς Κολοσσαεῖς

Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ Τιμόθεος¹ ὁ ἀδελφός, **1**
τοῖς ἐν Κολασσαῖς² ἀγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν χριστῷ: χάρις ὑμῖν καὶ **2**
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, πάντοτε περὶ **3**
ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν **4**
ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἀγίους, διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην³ ὑμῖν ἐν **5**
τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε⁴ ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου, τοῦ **6**
παρόντος⁵ εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, καὶ ἔστιν καρποφορούμενον
καὶ αὐξανόμενον,⁷ καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε
τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ: καθὼς καὶ ἐμάθετε⁸ ἀπὸ Ἐπαφρᾶ⁹ τοῦ **7**

¹ Τιμόθεος, ου, ὁ, Timothy. ² Κολοσσαί, ὦν, ἡ, Colossae. ³ ἀπόκειμαι, be laid up, put away. ⁴ προακούω, hear beforehand. ⁵ πάριμι, be present, have arrived. ⁶ καρποφορέω, bear fruit. ⁷ αὐξάνω, cause to grow, increase. ⁸ μανθάνω, learn, ascertain. ⁹ Ἐπαφράς, ᾧ, ὁ, Ephras.

ἀγαπητοῦ συνδούλου¹ ἡμῶν, ὃς ἐστὶν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ χριστοῦ, 8

ὁ καὶ δηλώσας² ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα³ ὑπὲρ ὑμῶν 9

προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῇτε τὴν ἐπίγνωσιν⁴ τοῦ θελήματος

αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει⁵ πνευματικῇ,⁶ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως⁷ τοῦ 10

κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν,⁸ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες⁹ καὶ

αὐξανόμενοι¹⁰ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν⁴ τοῦ θεοῦ: ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι¹¹ 11

κατὰ τὸ κράτος¹² τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν¹³

μετὰ χαρᾶς: εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι¹⁴ ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα¹⁵ 12

τοῦ κλήρου¹⁶ τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρρύσατο¹⁷ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ 13

σκότους, καὶ μετέστησεν¹⁸ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ 14

ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν,¹⁹ τὴν ἄφεσιν²⁰ τῶν ἁμαρτιῶν: ὃς ἐστὶν εἰκὼν²¹ τοῦ 15

¹ σύνδουλος, ου, ὁ, fellow slave, fellow servant. ² δηλώω, show, make clear. ³ παύω, cause to cease. ⁴ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ⁵ σύνεσις, εως, ἡ, understanding, insight. ⁶ πνευματικός, spiritual. ⁷ ἀξίως, worthily, in a manner worthy of. ⁸ ἀρέσκεια, ας, ἡ, pleasing, willing service. ⁹ καρποφορέω, bear fruit. ¹⁰ αὐξάνω, cause to grow, increase. ¹¹ δυναμώω, strengthen, enable. ¹² κράτος, ους, τό, power, dominion. ¹³ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ¹⁴ ἱκανόω, make sufficient, qualify. ¹⁵ μερίς, ἰδος, ἡ, part, portion. ¹⁶ κλήρος, ου, ὁ, lot, portion. ¹⁷ ῥύομαι, rescue, save. ¹⁸ μεθίστημι, remove, turn away. ¹⁹ ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, redemption, deliverance. ²⁰ ἄφεσις, εως, ἡ, release, forgiveness. ²¹ εἰκὼν, ὄνος, ἡ, image, likeness.

θεοῦ τοῦ ἀοράτου,¹ πρωτότοκος² πάσης κτίσεως·³ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη⁴ τὰ 16
 πάντα, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὀρατὰ⁵ καὶ τὰ ἀόρατα,¹ εἴτε
 θρόνοι, εἴτε κυριότητες,⁶ εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς
 αὐτὸν ἔκτισται:⁴ καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ 17
 συνέστηκεν.⁷ Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας: ὃς ἐστιν 18
 ἀρχή, πρωτότοκος² ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πασιν αὐτὸς πρωτεύων: ὅτι 19
 ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν⁹ πᾶν τὸ πλήρωμα¹⁰ κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ 20
 ἀποκαταλλάξαι¹¹ τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας¹² διὰ τοῦ αἵματος τοῦ
 σταυροῦ¹³ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ 21
 ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους¹⁴ καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ¹⁵ ἐν τοῖς ἔργοις
 τοῖς πονηροῖς, νυνὶ¹⁶ δὲ ἀποκατήλλαξεν¹¹ ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ 22
 τοῦ θανάτου, παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους¹⁷ καὶ ἀνεγκλήτους¹⁸

¹ ἀόρατος, invisible, unseen. ² πρωτότοκος, first-born. ³ κτίσις, εὖς, ἡ, creation, creature. ⁴ κτίζω, create, form. ⁵ ὀρατός, visible. ⁶ κυριότης, ἡτος, ἡ, lordship, dominion. ⁷ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁸ πρωτεύω, be first, have first place. ⁹ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁰ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹¹ ἀποκαταλλάσσω, reconcile. ¹² εἰρηνοποιέω, make peace, reconcile. ¹³ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ¹⁴ ἀπαλλοτριόμηναι, alienate, estrange. ¹⁵ διάνοια, ας, ἡ, mind, understanding. ¹⁶ νυνί, now, already. ¹⁷ ἄμωμος, without blemish, blameless. ¹⁸ ἀνέγκλητος, above reproach, blameless.

κατενώπιον¹ αὐτοῦ· εἶγε² ἐπιμένετε³ τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι⁴ καὶ ἐδραῖοι,⁵ καὶ 23
 μὴ μετακινούμενοι⁶ ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ
 κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει⁷ τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος
 διάκονος.

Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν⁸ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ⁹ τὰ ὑστερήματα¹⁰ 24
 τῶν θλίψεων τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστίν ἡ
 ἐκκλησία· ἥς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος, κατὰ τὴν οἰκονομίαν¹¹ τοῦ θεοῦ τὴν 25
 δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον¹² τὸ 26
 ἀποκεκρυμμένον¹³ ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν· νυνὶ¹⁴ δὲ ἐφανερώθη
 τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι¹⁵ τί τὸ πλοῦτος¹⁶ τῆς δόξης τοῦ 27
 μυστηρίου¹² τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστιν χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης:
 ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν,¹⁷ νουθετοῦντες¹⁸ πάντα ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες 28

¹κατενώπιον, before, in the presence of (gen). ²εἶγε, if indeed, seeing that. ³ἐπιμένω, continue, remain. ⁴θεμελιόω, lay a foundation, found. ⁵ἐδραῖος, steadfast, firm. ⁶μετακινέω, shift, remove. ⁷κτίσις, εὖς, ἡ, creation, creature. ⁸πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁹ἀνταναπληρῶ, fill up in turn. ¹⁰ὑστερήμα, τος, τό, that which is lacking, need. ¹¹οἰκονομία, ας, ἡ, stewardship, administration. ¹²μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ¹³ἀποκρύπτω, hide, conceal. ¹⁴νυνί, now, already. ¹⁵γνωρίζω, make known, declare. ¹⁶πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ¹⁷καταγγέλλω, proclaim, declare openly. ¹⁸νουθετέω, admonish, exhort.

πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον¹
 ἐν χριστῷ Ἰησοῦ· εἰς δὲ καὶ κοπιῶ,² ἀγωνιζόμενος³ κατὰ τὴν ἐνέργειαν⁴ αὐτοῦ, 29
 τὴν ἐνεργουμένην⁵ ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον⁶ ἀγῶνα⁷ ἔχω περὶ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ,⁸ καὶ 2
 ὅσοι οὐχ ἑωράκασιν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι 2
 αὐτῶν, συμβιβασθέντων⁹ ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον¹⁰ τῆς πληροφορίας¹¹
 τῆς συνέσεως,¹² εἰς ἐπίγνωσιν¹³ τοῦ μυστηρίου¹⁴ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ
 χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ¹⁵ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως¹⁶ 3
 ἀπόκρυφοι.¹⁷ Τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζεται¹⁸ ἐν πιθανολογίᾳ.¹⁹ 4
 Εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι,²⁰ ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ 5
 βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν,²¹ καὶ τὸ στερέωμα²² τῆς εἰς χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

¹ τέλειος, complete, perfect. ² κοπιᾶω, toil, labor. ³ ἀγωνίζομαι, contend, struggle. ⁴ ἐνέργεια, ας, ἡ, operative power, working. ⁵ ἐνεργέω, work, effect. ⁶ ἡλίκος, how great, how small. ⁷ ἀγών, ὁ, struggle, fight. ⁸ Λαοδικεία, ας, ἡ, Laodicea. ⁹ συμβιβάζω, hold together, instruct. ¹⁰ πλοῦτος, ου, ὁ, wealth, riches. ¹¹ πληροφορία, ας, ἡ, full assurance, certainty. ¹² σύνεσις, εως, ἡ, understanding, insight. ¹³ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ¹⁴ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ¹⁵ θησαυρός, οῦ, ὁ, storehouse, treasure. ¹⁶ γνώσις, εως, ἡ, wisdom, knowledge. ¹⁷ ἀπόκρυφος, hidden, secret. ¹⁸ παραλογίζομαι, deceive, mislead. ¹⁹ πιθανολογία, ας, ἡ, persuasive speech. ²⁰ ἀπειμι, go away, depart. ²¹ τάξις, εως, ἡ, arranging, order. ²² στερέωμα, τος, τό, firmament, firmness.

Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ⁶
 ἐρριζωμένοι¹ καὶ ἐποικοδομούμενοι² ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι³ ἐν τῇ πίστει,
 καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ.⁴

Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν⁵ διὰ τῆς φιλοσοφίας⁶ καὶ κενῆς⁷ ἀπάτης,⁸ ⁸
 κατὰ τὴν παράδοσιν⁹ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα¹⁰ τοῦ κόσμου, καὶ οὐ
 κατὰ χριστόν: ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα¹¹ τῆς θεότητος¹² ⁹
 σωματικῶς,¹³ καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς ¹⁰
 καὶ ἐξουσίας: ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε¹⁴ περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ,¹⁵ ἐν τῇ ¹¹
 ἀπεκδύσει¹⁶ τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ
 χριστοῦ, συνταφέντες¹⁷ αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι,¹⁸ ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε¹⁹ διὰ ¹²
 τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας²⁰ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. Καὶ ¹³

¹ ῥιζόω, root, fix by the root. ² ἐποικοδομέω, build upon, build upon a foundation. ³ βεβαιόω, confirm, secure. ⁴ εὐχαριστία, ας, ἡ, thanksgiving, thankfulness. ⁵ συλαγωγέω, make captive of, carry off as spoil. ⁶ φιλοσοφία, ας, ἡ, philosophy, love of wisdom. ⁷ κενός, empty, vain. ⁸ ἀπάτη, ης, ἡ, deceit, deceitfulness. ⁹ παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. ¹⁰ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹¹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹² θεότης, ητος, ἡ, divine nature, deity. ¹³ σωματικῶς, in bodily form, bodily. ¹⁴ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ¹⁵ ἀχειροποίητος, not made with hands, not made by hand. ¹⁶ ἀπέκδυσις, εως, ἡ, removal, stripping off. ¹⁷ συνθάπτω, bury along with. ¹⁸ βάπτισμα, τος, τό, baptism, rite or ceremony of baptism. ¹⁹ συνεγείρω, raise up with, raise along with. ²⁰ ἐνέργεια, ας, ἡ, operative power, working.

ὑμᾶς, νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασιν¹ καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ² τῆς σαρκὸς
 ὑμῶν, συνεζωοποίησεν³ ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος⁴ ἡμῖν πάντα τὰ
 παραπτώματα,¹ ἐξαλείψας⁵ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον⁶ τοῖς δόγμασιν,⁷ ὃ ἦν 14
 ὑπεναντίον⁸ ἡμῖν: καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας⁹ αὐτὸ τῷ σταυρῷ:
 ἀπεκδυσάμενος¹¹ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν¹² ἐν παρρησίᾳ, 15
 θριαμβεύσας¹³ αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει¹⁴ ἢ ἐν πόσει,¹⁵ ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς¹⁶ ἢ νουμηνίας 16
 ἢ σαββάτων: ἃ ἔστιν σκιά¹⁸ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα χριστοῦ. Μηδεὶς 17
 ὑμᾶς καταβραβεύετω¹⁹ θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ²⁰ καὶ θρησκείᾳ²¹ τῶν ἀγγέλων,
 ἃ μὴ ἐώρακεν ἐμβατεύων,²² εἰκῇ²³ φουσιούμενος²⁴ ὑπὸ τοῦ νοδὸς²⁵ τῆς σαρκὸς
 αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν²⁶ καὶ 19

¹ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ² ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ³ συζωοποιέω, make alive together with someone. ⁴ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁵ ἐξαλείφω, wipe out, erase. ⁶ χειρόγραφον, ου, τό, account, record of debts. ⁷ δόγμα, τος, τό, a public decree, ordinance. ⁸ ὑπεναντίος, opposed, contrary. ⁹ προσηλώω, nail (fast), nail to. ¹⁰ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ¹¹ ἀπεκδύομαι, strip off, disarm. ¹² δειγματίζω, make a show of, expose. ¹³ θριαμβεύω, lead in a triumphal procession. ¹⁴ βρώσις, εως, ἡ, eating, food. ¹⁵ πόσις, εως, ἡ, drinking, drink. ¹⁶ ἑορτή, ἡς, ἡ, feast, festival. ¹⁷ νουμηνία, ας, ἡ, new moon as a festival. ¹⁸ σκιά, ἄς, ἡ, shadow, thick darkness. ¹⁹ καταβραβεύω, rob of a prize, decide against. ²⁰ ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness of mind, humility. ²¹ θρησκεία, ας, ἡ, religion, worship. ²² ἐμβατεύω, enter into, enter. ²³ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²⁴ φουσιόω, puff or blow up, be arrogant. ²⁵ νοῦς, ὁ, mind, reasoning faculty. ²⁶ ἀφή, ἡς, ἡ, joint, band.

συνδέσμων¹ ἐπιχορηγούμενον² καὶ συμβιβαζόμενον,³ αὖξει⁴ τὴν αὖξησιν⁵ τοῦ
θεοῦ.

Εἰ ἀπεθάνετε σὺν χριστῷ, ἀπὸ τῶν στοιχείων⁶ τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν 20
κόσμῳ δογματίζεσθε,⁷ Μὴ ἄψη, μηδὲ γεύση,⁸ μηδὲ θίγης⁹ – ἃ ἐστὶν πάντα εἰς 21
φθορὰν¹⁰ τῇ ἀποχρήσει¹¹ – κατὰ τὰ ἐντάλματα¹² καὶ διδασκαλίας¹³ τῶν
ἀνθρώπων; Ἄτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθησκείᾳ¹⁴ καὶ 23
ταπεινοφροσύνῃ¹⁵ καὶ ἀφειδίᾳ¹⁶ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονήν¹⁷
τῆς σαρκός.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε¹⁸ τῷ χριστῷ, τὰ ἄνω¹⁹ ζητεῖτε, οὗ²⁰ ὁ χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ 3
τοῦ θεοῦ καθήμενος. Τὰ ἄνω¹⁹ φρονεῖτε,²¹ μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπεθάνετε γάρ, 2
καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται²² σὺν τῷ χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. Ὅταν ὁ χριστὸς 4

¹ σύνδεσμος, ου, ὁ, bond, fetter. ² ἐπιχορηγέω, supply, provide. ³ συμβιβάζω, hold together, instruct. ⁴ αὖξιν, cause to grow, increase. ⁵ αὖξεις, εως, ἡ, growth, increase. ⁶ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ⁷ δογματίζω, subject to regulations, decree. ⁸ γεύομαι, taste, experience. ⁹ θιγγάνω, touch, handle. ¹⁰ φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. ¹¹ ἀπόχρησις, εως, ἡ, consuming, using up. ¹² ἐντάλμα, τος, τό, precept, commandment. ¹³ διδασκαλία, ας, ἡ, teaching, doctrine. ¹⁴ ἐθελοθησκεία, ας, ἡ, arbitrary worship. ¹⁵ ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness of mind, humility. ¹⁶ ἀφειδία, ας, ἡ, unsparing treatment, severity. ¹⁷ πλησμονή, ἡς, ἡ, indulgence, satisfaction. ¹⁸ συνεγείρω, raise up with, raise along with. ¹⁹ ἄνω, up, above. ²⁰ οὗ, where, when. ²¹ φρονέω, think, judge. ²² κρύπτω, conceal, hide.

φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

Νεκρώσατε¹ οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν,² ἀκαθαρσίαν,³ πάθος,⁴ 5

ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν,⁵ ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία,⁶ δι' ἧς ἔρχεται 6

ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας·⁷ ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ 7

ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν αὐτοῖς. Νυνὶ⁸ δὲ ἀπόθεσθε⁹ καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμόν, 8

κακίαν,¹¹ βλασφημίαν,¹² αἰσχρολογίαν¹³ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε¹⁴ 9

εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι¹⁵ τὸν παλαιὸν¹⁶ ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν¹⁷

αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι¹⁸ τὸν νέον,¹⁹ τὸν ἀνακαινούμενον²⁰ εἰς ἐπίγνωσιν²¹ κατ' 10

εἰκόνα²² τοῦ κτίσαντος²³ αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔστι²⁴ Ἑλλήν²⁵ καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ 11

καὶ ἀκροβυστία,²⁶ βάρβαρος,²⁷ Σκύθης,²⁸ δούλος, ἐλεύθερος·²⁹ ἀλλὰ τὰ πάντα

καὶ ἐν πᾶσιν χριστός.

¹ νεκρόω, put to death, render weak. ² πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ³ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ⁴ πάθος, ους, τό, suffering, pain. ⁵ πλεονεξία, ας, ἡ, covetousness, avarice. ⁶ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ⁷ ἀπειθεία, ας, ἡ, disobedience, willful unbelief. ⁸ νυνί, now, already. ⁹ ἀποτίθηναι, put off, lay aside. ¹⁰ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹¹ κακία, ας, ἡ, malice, evil. ¹² βλασφημία, ας, ἡ, blasphemy, reproach. ¹³ αἰσχρολογία, ας, ἡ, obscene speech, dirty talk. ¹⁴ ψεύδομαι, lie. ¹⁵ ἀπεκδύομαι, strip off, disarm. ¹⁶ παλαιός, old, ancient. ¹⁷ πράξις, εως, ἡ, deed, function. ¹⁸ ἐνδύω, put on, clothe. ¹⁹ νέος, new, young. ²⁰ ἀνακαινώω, renew, amend. ²¹ ἐπίγνωσις, εως, ἡ, knowledge, discernment. ²² εἰκών, όνος, ἡ, image, likeness. ²³ κτίζω, create, form. ²⁴ ἐνι, there is in, is present. ²⁵ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²⁶ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²⁷ βάρβαρος, barbarous, barbarian. ²⁸ Σκύθης, ου, ὁ, Scythian. ²⁹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation.

Ἐνδύσασθε¹ οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ² τοῦ θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα³ 12
οἰκτιρμοῦ,⁴ χρηστότητα,⁵ ταπεινοφροσύνην,⁶ πραότητα,⁷ μακροθυμίαν:⁸ 13
ἀνεχόμενοι⁹ ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι¹⁰ ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν:
καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἐχαρίσατο¹⁰ ὑμῖν, οὕτως¹² καὶ ὑμεῖς: ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις 14
τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν σύνδεσμος¹³ τῆς τελειότητος.¹⁴ Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ 15
βραβεύετω¹⁵ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι: καὶ
εὐχάριστοι¹⁶ γίνεσθε. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικεῖτω¹⁷ ἐν ὑμῖν πλουσίως¹⁸ ἐν 16
πάσῃ σοφίᾳ: διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες¹⁹ ἑαυτούς, ψαλμοῖς,²⁰ καὶ ὕμνοις,²¹
καὶ ᾠδαῖς²² πνευματικαῖς,²³ ἐν χάριτι ᾄδοντες²⁴ ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ. 17
Καὶ πᾶν ὃ τι ἂν ποιῇτε, ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ,
εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

¹ ἐνδύω, put on, clothe. ² ἐκλεκτός, chosen, elect. ³ σπλάγχνα, ὠν, τὰ, bowels, compassion. ⁴ οἰκτιρμός, οὐ, ὁ, compassion, pity. ⁵ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ⁶ ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness of mind, humility. ⁷ πραΰτης, mildness, gentleness. ⁸ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ⁹ ἀνέχομαι, endure, bear with. ¹⁰ χαρίζομαι, give freely, forgive. ¹¹ μομφή, ἡς, ἡ, blame, (cause for) complaint. ¹² οὕτως, thus, so. ¹³ σύνδεσμος, ου, ὁ, bond, fetter. ¹⁴ τελειότης, ητος, ἡ, perfection, completeness. ¹⁵ βραβεύω, be judge, rule. ¹⁶ εὐχάριστος, thankful, grateful. ¹⁷ ἐνοικέω, dwell in, am settled in. ¹⁸ πλουσίως, richly, abundantly. ¹⁹ νουθετέω, admonish, exhort. ²⁰ ψαλμός, οὐ, ὁ, song of praise, psalm. ²¹ ὕμνος, ου, ὁ, song of praise, hymn. ²² ᾠδή, ἡς, ἡ, song, ode. ²³ πνευματικός, spiritual. ²⁴ ᾄδω, sing.

Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκεν¹ ἐν κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες, 18
 ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνεσθε² πρὸς αὐτάς. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε³ 20
 τοῖς γονεῦσιν⁴ κατὰ πάντα· τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον⁵ ἐν κυρίῳ. Οἱ πατέρες, 21
 μὴ ἐρεθίζετε⁶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.⁷ Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε³ κατὰ 22
 πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείᾳς⁸ ὡς ἀνθρωπάρεσκοι,⁹
 ἀλλ' ἐν ἀπλότητι¹⁰ καρδίας, φοβούμενοι τὸν θεόν· καὶ πᾶν ὃ τι ἐὰν ποιῇτε, ἐκ 23
 ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις· εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου 24
 λήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν¹¹ τῆς κληρονομίας·¹² τῷ γὰρ κυρίῳ χριστῷ δουλεύετε.
 Ὁ δὲ ἀδικῶν¹⁴ κομιέται¹⁵ ὃ ἡδίκησεν·¹⁴ καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία.¹⁶ 25

Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα¹⁷ τοῖς δούλοις παρέχεσθε,¹⁸ εἰδότες ὅτι καὶ 4
 ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

¹ ἀνήκω, be fit, be proper. ² πικραίνω, make bitter, embitter. ³ ὑπακούω, obey, listen. ⁴ γονεύς, ἑως, ὁ, parent. ⁵ εὐάρεστος, well-pleasing, acceptable. ⁶ ἐρεθίζω, arouse, provoke. ⁷ ἀθυμέω, be discouraged, disheartened. ⁸ ὀφθαλμοδουλεία, ας, ἡ, service rendered only while the master watches. ⁹ ἀνθρωπάρεσκος, people pleaser. ¹⁰ ἀπλότης, ἡτος, ἡ, singleness, hence simplicity. ¹¹ ἀνταπόδοσις, εως, ἡ, recompense, reward. ¹² κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ¹³ δουλέω, serve, am a slave. ¹⁴ ἀδικέω, do wrong, harm. ¹⁵ κομίζω, receive, bring. ¹⁶ προσωποληψία, ας, ἡ, partiality, favoritism. ¹⁷ ἰσότης, ἡτος, ἡ, equality, fairness. ¹⁸ παρέχω, offer, afford.

Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε,¹ γρηγοροῦντες² ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ:³ 2
 προσευχόμενοι ἅμα⁴ καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου,
 λαλῆσαι τὸ μυστήριον⁵ τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι: ἵνα φανερώσω αὐτό, ὡς 4
 δεῖ με λαλῆσαι. Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν 5
 ἐξαγοραζόμενοι.⁶ Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι⁷ ἡρτυμένος,⁸ εἰδέναι 6
 πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει⁹ ὑμῖν Τυχικός,¹⁰ ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς 7
 διάκονος καὶ σύνδουλος¹¹ ἐν κυρίῳ: ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα 8
 γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν: σὺν Ὀνησίμῳ¹² τῷ 9
 πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν. Πάντα ὑμῖν γνωριοῦσιν⁹ τὰ ὧδε.

¹ προσκαρτερέω, continue in or with, persist. ² γρηγορέω, watch, keep watch. ³ εὐχαριστία, ας, ἡ, thanksgiving, thankfulness. ⁴ ἅμα, at the same time. ⁵ μυστήριον, ου, τό, secret, mystery. ⁶ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁷ ἅλας, ατος, τό, salt. ⁸ ἁρτύω, season, make salty. ⁹ γνωρίζω, make known, declare. ¹⁰ Τυχικός, ου, ὁ, Tychicus. ¹¹ σύνδουλος, ου, ὁ, fellow slave, fellow servant. ¹² Ὀνήσιμος, ου, ὁ, Onesimus.

Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος¹ ὁ συναιχμάλωτός² μου, καὶ Μάρκος³ ὁ ἀνεψιός⁴ 10
 Βαρνάβας,⁵ περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς – ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν· καὶ 11
 Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος,⁶ οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ⁷ εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.⁸ Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς 12
 Ἐπαφρᾶς⁹ ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος¹⁰ ὑπὲρ ὑμῶν ἐν
 ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στήτῃ τέλειοι¹¹ καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ
 θεοῦ. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ζῆλον¹² πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν 13
 Λαοδικείᾳ¹³ καὶ τῶν ἐν Ἱερὰπόλει.¹⁴ Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Λουκᾶς¹⁵ ὁ ἱατρὸς¹⁶ ὁ 14
 ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς.¹⁷ Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ¹³ ἀδελφούς, καὶ 15
 Νυμφᾶν,¹⁸ καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. Καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' 16
 ὑμῖν ἡ ἐπιστολή,¹⁹ ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικαίῳ²⁰ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ,
 καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας¹³ ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε. Καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ,²¹ Βλέπε 17

¹ Ἀρίσταρχος, ου, ὁ, Aristarchus. ² συναιχμάλωτος, ου, ὁ, fellow prisoner, fellow captive. ³ Μάρκος, ου, ὁ, Mark. ⁴ ἀνεψιός, οὔ, ὁ, cousin. ⁵ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁶ Ἰοῦστος, ου, ὁ, Justus. ⁷ συνεργός, οὔ, ὁ, fellow worker. ⁸ παρηγορία, ας, ἡ, comfort, encouragement. ⁹ Ἐπαφρᾶς, ᾱ, ὁ, Ephraim. ¹⁰ ἀγωνίζομαι, contend, struggle. ¹¹ τέλειος, complete, perfect. ¹² ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹³ Λαοδικεία, ας, ἡ, Laodicea. ¹⁴ Ἱερὰπολις, εως, ἡ, Hierapolis. ¹⁵ Λουκᾶς, ᾱ, ὁ, Luke, Lucas. ¹⁶ ἱατρός, οὔ, ὁ, physician. ¹⁷ Δημᾶς, ᾱ, ὁ, Demas. ¹⁸ Νυμφᾶς, α, ὁ, Nymphas. ¹⁹ ἐπιστολή, ῆς, ἡ, letter, dispatch. ²⁰ Λαοδικεύς, εως, ὁ, Laodicean. ²¹ Ἀρχίππος, ου, ὁ, Archippus.

τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

Ὁ ἀσπασμὸς¹ τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. Μνημονεύετε² μου τῶν δεσμῶν.³ Ἡ χάρις 18

μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

¹ ἀσπασμός, οὖ, ὁ, greeting, salutation. ² μνημονεύω, remember, make mention of. ³ δεσμός, οὖ, ὁ, chain, bond.